

REFLEXIÓ

A TÁVOKTATÁSI BEMUTATÓMUNKÁHOZ

A 2012-es Nat alapján az afrikai és amerikai kontinensek földrajza egy tematikai egységbe tartozik. A tankönyv alapján haladva, logikusan, a Föld történeti áttekintése után következnek, amely során a tanulók megismerkedtek már az óceánok és földrészek keletkezésével, valamint állandó változásaikról. A kontinensek földrajzi jellemzőinek feltérképezésének első állomása Afrika, amelynél a Föld fejlődési folyamata mellett alkalmazhatók a földrajzi övezetességi rendszerről szerzett korábbi tudások.

Általánosan kijelenthető, hogy a kerettanterv elvárja, hogy az ábrázolt térben való tájékozódással fejlesztésre kerüljön a diákok térszemlélete, a földrészek társadalmi-gazdasági jellemzőinek, illetve a társadalmi és környezeti tényezők összekapcsolásával pedig a kritikai gondolkodás javulhasson. Az egyes országok jellemzésének lépései hozzá kell, hogy segítsék őket az önálló felfedezéshez. Az elfogadás és együttérzés kialakítása a tőlünk távolabbi kultúrák irányába is kiemelt jelentőséggel bír a tematikai egység során.

A digitális munkarend során még nem volt tapasztalatunk a projektmunkaszerű tananyagfeldolgozásban, ezért a diákok és az én részemről is egy kihívást jelentett a megvalósítás. Az előzetes informatikai (Zoom használata, PowerPoint készítés, internetes kommunikáció), s részben biológiai (élővilág) tudásukra tudtam támaszkodni. A bemutatók során pedig lehetőség nyílt személyes élményekkel kiegészíteni a leckéket. A különböző didaktikai, képzési és nevelési feladatokra kitértem a bemutatómunka tervezetében, ezért erre nem térek ki külön. Az órát nehéz a klasszikus módon elemezni, ezért gyakran el fogok térni a szempontrendszerrel, részben azért is, mert hosszútávú következtetéseket csak később tudok reálisan megállapítani.

Az új tanítási-tanulási környezetben a projektmunkaszerű tananyagfeldolgozás egy igazi próbatétel volt, amibe azért vágtam bele, mert szerettem volna megtapasztalni, hogyan valósítható meg az online térben egy tanóra úgy, hogy elengedem a diákok kezét. Természetesen mindezt képletesen értve, hiszen a munkavégzésük során gyakran egyeztettem, s igény szerint segítettem nekik. Előzetesen azt reméltem, hogy ezzel érdekesebbé és személyesebbé tehető a tanulás annál a helyzetnél, ha csak én magyaráztam volna nekik a képernyőn keresztül.

Az Afrika témakört két közös, bevezető órával indítottuk, amely során a kontinens fekvését, keletkezését, tájait és éghajlatát vizsgáltuk frontális formában, amely kiegészült internetes tartalmak egyéni megoldásával. A második óra második felében felvázoltam a gyerekeknek az elképzelésemet: a tananyag többi részét négyfős csoportokra bontva kell feldolgozni és az osztály többi tagjának bemutatni, megtanítani. Utóbbira körülbelül 15-20 percet szánhattak, ami azt jelenti, hogy egy csoport témáira egy tanóra jutott (ami a Zoom-on keresztül legfeljebb 40 perc). Az óra eleji videóbeszélgetéshez való kapcsolódások több időt vettek el a korlátozott időből, mint terveztem, ezért az utolsó öt percre szánt rövid összefoglalók, melyeket én készítettem a főbb fogalmak és folyamatok bemutatásáról, sajnos nem valósulhattak meg. Ez terveim szerint az összes megtartott bemutató után fog egy óra keretén belül megtörténni, mely után összefoglalást is tartunk.

A bemutatók elkezdése előtt be kellett még bizonyosodnom arról, hogy a csapatok tagjai jelen vanna-e, és képesek-e megosztani a képernyőjüket. Ebből nem adódott probléma, minden flottul ment.

A tanórán csupán a didaktikai mozzanatok egy része valósult meg, többségük a felkészülés során mentek végbe, és annak közvetett eredményeit lehetett látni. Az ismeretszerzés általam előre elkészített forrásanyagból történt, amelyet a tanulók kiegészíthettek internetes információkkal. A megszerzett tudást alkalmazva kellett megszerezni az ismereteiket, melyet egy PowerPoint bemutatóban és egy összefoglaló dokumentumban kellett rögzíteni, majd kérdéseket feltenni a témával kapcsolatban. Az ellenőrzést és az értékelést a diákokkal együtt végeztem szóban. Elsődleges célom a tanulók közötti együttműködés és az önálló tananyagfeldolgozás volt, ezért a megváltozott környezetre tekintettel az értékelésre kevesebb hangsúlyt fektettem, inkább megerősíteni, bátorítani törekedtem őket munkájukban. Ettől függetlenül megkapták azokat a szempontokat, amelyeket figyelembe veszek a jegyadás során. Összesen 2-2 érdemjegyet fognak kapni földrajzból és informatikából, ennek. Az összefoglaló óra után, ahol csoportos és egyéni feladatvégzést szeretnék némi tanári magyarázattal, megerősítéssel kiegészítve, akkor majd lehetőségem nyílik a megszerzett tudás ellenőrzésére, ami alapján irányíthatom az összefoglaló óra menetét.

A különböző, fontosabb összefüggések bemutatása viszonylag jól sikerült, de ez az összefoglalás és a dolgozatírás után fog kiderülni. Ez igaz a különböző képzési-fejlesztési célokra is. Az órai bemutatók alapján változatos eredményekre várok, hiszen érezhető volt,

hogy mely esetekben sikerült kevésbé a forrásfeldolgozás, illetve a rendszerezés. A tapasztalatokból a végén mindenképpen le kell vonnom a tanulságot.

Az első félévben a prezentációkészítés és a szövegszerkesztés témakörét informatika órákon tanultuk, ezért ezekre bátran mertem építeni. Örömmel konstatáltam, hogy a ppt-k és az összefoglalók jórésze esztétikai szempontból jól sikerültek – ez nem jelentett akadályt számukra.

Egyetlen jóval gyengébb képességű tanuló van az osztályban, aki számára más feladatot találtam ki, így törekedve a differenciálásra. Neki egy könnyebb, mesés szöveg alapján kellett feldolgoznia Teleki Sámuel híres afrikai expedícióját, majd ebből bemutatót készítenie. Erre a további órákon kerül sor, amikor kiosztottam számára a feladatot, lelkesnek tűnt – de a prezentációkészítésben már ekkor segítséget kért, amelyről majd gondoskodni fogom.

A tanulók fegyelmezetten viselkedtek az előadások közben, társaikat meghallgatták, a végén néhányan kérdéseket is tettek fel. Egy csoporton belül mindenkinek meg kellett szólalni, és a saját témáját bemutatni. Az együttműködés az első két csapattal kapcsolatban nem ment zökkenőmentesen, ugyanis az egyik tanuló (aki egyébként is sokat hiányzik, és nehéz rávenni a tanulásra) csak a szerdát megelőző napon reagált a társak keresésére, többszöri ímélem után. Ez a társak számára kellemetlen volt, és a beszédén is érezhető volt, hogy alig érti, amiről előadást tart. Ezzel ebben a helyzetben (online) sajnos nem tudtam mit kezdeni, örültem, hogy legalább a tanári utasításomra sikerült rávennem, hogy csatlakozzon be, s ne hagyja cserben a csoporttársait. Egyébként – ezt az esetet leszámítva – szépen végezték az önálló és csoportos munkáikat is az első két csapat tanulói, ahogy beleláttam az előkészületekbe.

Az egyes tanulókat tudatosan osztottam egy-egy csoportban. Törekedtem arra, hogy mindegyikben legyen egy földrajzból erősebb képességű, és egy gyengébb képességű tanuló. A kapott témák szétosztását rájuk bízom, hiszen ők sokkal jobban ismerik egymás érdeklődési köreit és adottságait.

Az előkészületekre (tananyagfeldolgozás kitalálása, források előállítása, csoportok összeállítása, menetrend tervezése) több napot szántam. A legnagyobb nehézséget az olyan források gyűjtése jelentett, amelyek frissek, hitelesek és egyben érthető is a gyermekek számára. Sajnos nem minden esetben bukkantam ilyenre az interneten (könyvtárak zárva vannak), ilyenkor magam fogalmaztam meg a mondatokat. Ezen esetekben jóleső büszkeség

töltött el, mert azt éreztem, képes vagyok az egyetemen megtanult szaktudást konvertálni a gyerekek nyelvére.

Szerintem a felkészülés jól sikerült, és a megtartott órán is sikerült határozottan, bátorítva fellépnem az kialakult helyzetekben. Aktivizálni viszont kevésbé, főleg azokat, akik kikapcsolt kamerával vettek részt a beszélgetésben. Erre viszont valami megoldást szeretnék majd találni, bár lehet, hogy nem az én feladatkörömhöz tartozik. Ha nem lesz ötletem, az osztályfőnökökkel konzultálok, hogy ők mit találtak ki.

Daróczi Dávid